

I

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИНІВ – система законодавчих, суспільних та превентивних заходів, спрямована на виявлення, усунення, нейтралізацію чи ослаблення об'єктивних та суб'єктивних факторів, які спонукають окрему особу до вчинення злочинів.

Об'єктом І. п. з. є не вся особистість (загалом), а лише її негативні криміногенні характеристики, що детермінують вибір кримінально караного способу поведінки. При цьому увага акцентується на позитивних рисах особистості та можливостях покращення соціально-економічних умов середовища, в якому вона перебуває.

Способами І. п. з. є: переконання, примус, допомога, особистий приклад.

Переконання є методом психологічного впливу на людину або суспільство. Засноване на свідомому зверненні до людського розуму, на добровільному сприйнятті тієї інформації, за допомогою якої намагаються переконати. Переконання виключає будь-який примус, психологічний тиск. Врешті-решт особа, яку намагаються переконати, може не погодитися з аргументами того, хто прагне її переконати, та діяти на власний розсуд.

Примус може бути реалізований через фізичний або психічний вплив на фізичну особу (осіб), спрямований на

придушення вільного волевиявлення з метою змусити особу (осіб) здійснити певні дії або утриматися від їх здійснення (див. *Примус*).

Допомога людині, яка потрапила у складну життєву ситуацію, є дієвим способом І. п. з. Під «складною життєвою ситуацією» зазвичай мають на увазі якусь подію, явище або його наслідки, що перервали нормальний перебіг життя конкретної людини, її сім'ї або іншої соціальної групи. З подібною ситуацією людина не здатна впоратися самостійно та потребує допомоги різного роду, навіть психологічної.

Особистий приклад полягає в демонстрації переконливого зразка поведінки для наслідування. Прикладом у такому випадку може бути лише правомірне діяння.

Способом І. п. з. є також навіювання, що являє собою неаргументований вплив суб'єкта індивідуальної профілактики на профільовану особу. При цьому відбувається передача інформації, що базується на її некритичному сприйнятті. Але в кримінології такий спосіб є малодослідженим і застосовується вкрай рідко.

Способи І. п. з., залежно від особливостей особистості профільованого, ситуації та обставин, можуть здійснюватися в різних формах, наприклад: профілактична бесіда, поставлення на профілактичний облік, офіційне застереження, застосування заходів дисциплінарного, цивільно-правового, адміністративно-правового та кримінально-правового характеру тощо.

Зазвичай строки індивідуального профілактичного впливу не встановлюються заздалегідь. Вплив має тривати

стільки, скільки потрібно для подолання антисуспільних поглядів криміногенної особистості.

Теоретичну модель індивідуального профілактичного впливу з метою попередження злочинів можна розглядати як систему, в якій об'єктам профілактики кореспондують заходи попереджувального характеру, виходячи з принципу відповідності функціональних можливостей таких заходів цілям індивідуального попередження, що формулюються стосовно певних типів криміногенної особистості.

Лит.: Кургузкина Е. Б. Теория личности преступника и проблемы индивидуальной профилактики преступлений: дис. ... д-ра юрид. н.: 12.00.08. М., 2003. URL: <http://www.dissercat.com/content/teoriya-lichnosti-prestupnika-i-problemy-individualnoi-profilaktiki-prestuplenii>; Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // Відомості Верховної Ради України, 2018, № 5, ст. 35). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

В. І. Тимошенко.